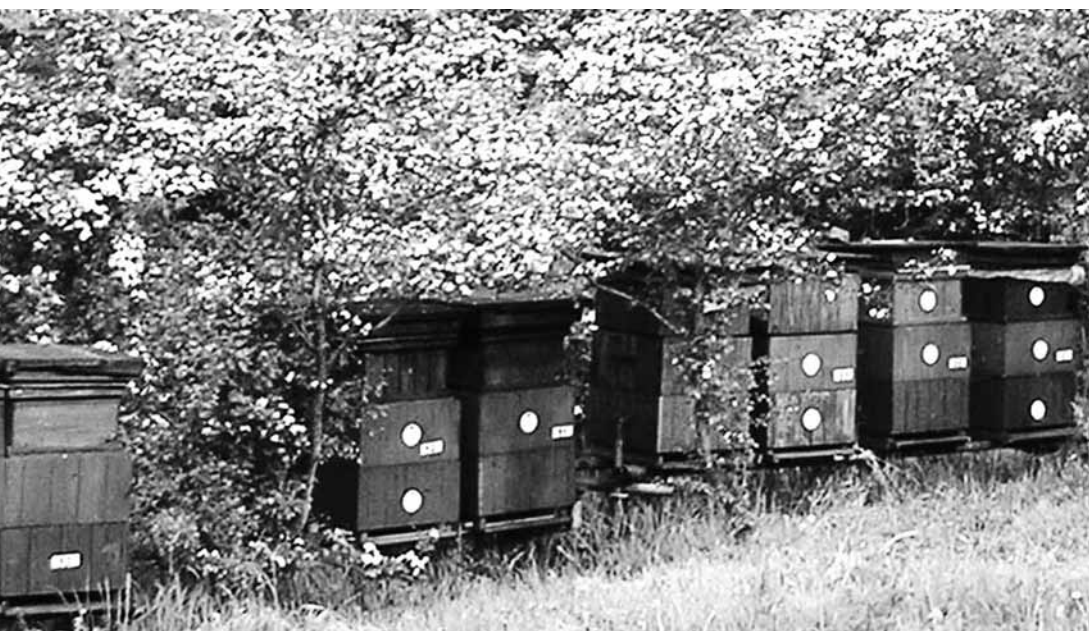

Jozef Šefčík

Začínáme včelařit

Jozef Šefčík

Začínáme včelařit

Grada Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Jozef Šefčík

Začínáme včelařit

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 5552. publikaci

Odpovědná redaktorka: Helga Jindrová
Návrh obálky, grafická úprava a sazba: Eva Hradiláková
Fotografie na obálce a v knize: Jozef Šefčík

Počet stran 96 a 16 stran barevné přílohy
První vydání, Praha 2014
Vytiskla Tiskárna Protisk, s.r.o., České Budějovice

© Grada Publishing, a.s., 2014
Cover Design © Eva Hradiláková, 2014

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-4857-3

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-9278-1 (ve formátu PDF)
ISBN 978-80-247-9279-8 (ve formátu EPUB)

Obsah

Úvod	9
------------	---

Historie chovu včel	11
---------------------------	----

České včelařství	15
------------------------	----

Kdo může chovat včely?	17
-------------------------------------	----

Ochrana včel v právních předpisech	17
---	----

Včela medonosná (<i>Apis mellifera</i>)	19
---	----

Vývoj včely	21
--------------------------	----

Co tvoří včelstvo?	22
---------------------------------	----

Rojení	24
--------------	----

Roj ano, nebo ne?	26
-------------------------	----

Rojochyty	27
-----------------	----

Usazení roje	27
--------------------	----

Trubcokladné matky	29
--------------------------	----

Trubčice	29
----------------	----

Oddělky	29
---------------	----

Smetence	30
----------------	----

Plemenné chovy matek	31
----------------------------	----

Jakých chyb se včelaři dopouštějí	32
---	----

Jak poznat včelstvo bez matky	33
-------------------------------------	----

Jak měnit matku	33
-----------------------	----

Produkty včel	34
----------------------------	----

Med	34
-----------	----

Včelí vosk	37
------------------	----

Mateří kašička	37
----------------------	----

Propolis	37
----------------	----

Včelí jed	37
-----------------	----

Začínáme	39
-----------------------	----

Stanoviště	41
Sousedské vztahy	42
Jaký vybrat úl?	43
Konstrukce úlů	44
Zateplené, nebo nezateplené úly?	47
Velikost rámků a jejich uspořádání	48
Co je varroa dno a k čemu slouží	49

Ošetřování včel v průběhu kalendářního roku	51
--	----

Leden	51
Únor	52
Montáž nových rámků	53
Zatavování mezistěn	53
Dezinfekce použitých rámků	54
Na co nesmí včelař v únoru zapomenout	54
Březen	55
První prolety	55
Kdy provést kontrolu včelstva v úlu	55
Včely jsou bez zásob	57
Včely potřebují vodu	58
Opatření proti varroáze v březnu	58
Duben	59
Úprava plodiště v nástavkových úlech	60
Obměna díla	61
Co se „slabochoy“	61
Podněcovat včely na jaře, nebo nepodněcovat?	62
Mřížka	63
Opatření proti varroáze v dubnu	63
Květen	64
Síla včelstva – základ dobrých výnosů	64
Tiché výměny matek	65
Opatření proti varroáze v květnu	65
Červen	65
Odebírání medných plástů	66
Vytáčení a uskladňování medu	66
Opatření proti varroáze v červnu	67

Červenec	68
Podletí na včelíně	68
Značení matek	68
Kdy zmenšit úlový prostor	69
Opatření proti varroáze v červenci	69
Srpen	70
Podněcování	70
Krmení včel na zimu	70
Příprava roztoku	71
Loupeže	72
Melecitóza	73
Likvidátoři včelího díla	73
Opatření proti varroáze v srpnu	74
Září	75
Opatření proti varroáze v září	75
Říjen, listopad, prosinec	76

Nemoci včel 79

Nemoci včelího plodu	79
Varroáza	79
Mor včelího plodu	82
Hniloba včelího plodu	83
Zvápenatění včelího plodu	83
Zkamenění včelího plodu	84
Nemoci dospělých včel	84
Nosemóza	84
Měňavková nákaza	85
Roztočiková nákaza včel – akarapidóza	85
Tumidóza	86
Včelomorkovost	86

Škůdci včel 87

Krádeže včelstev	88
-------------------------------	----

Závěrem 91

Rejstřík	92
Doporučená včelařská literatura	95

Úvod

„Příteli“, jelikož jsi otevřel tuto knihu, zřejmě máš zájem o včely, proto prosím přijmi oslovení, které mezi sebou používají včelaři.

Často vzpomínám na své začátky, kdy mě starý, odborně poměrně pokročilý včelař zasvěcoval do tajů včelaření. Učil mě poznávat včely dělnice, trubce a jejich matku, ale hlavně mě naučil včelám rozumět.

I přesto, že jsem vystudoval včelařskou školu, více než 25 let působil jako učitel včelařství, absolvoval mnoho zdokonalovacích školení, nikdy bych o sobě netvrdil, že všechno vím. Včely nás leckdy dovedou překvapit a vytvořit situace, které zatím neumíme vysvětlit. Řeknou si o všechno, co zrovna potřebují. Mají své zákonitosti života, které chovatel musí respektovat.

Setkáte se s včelaři, kteří vám budou tvrdit, že jejich způsob ošetřování včel a jejich úl je ten nejlepší. Vyslechněte je, ale snažte se najít si svou správnou cestu, která bude podložena neustálým studiem odborné literatury a vlastní zkušeností.

I když u nás už v poslední době vzniklo několik včelařských farem s větším počtem včelstev, převládá v České a Slovenské republice zájmové včelařství. Avšak i to vyžaduje alespoň minimální odborné znalosti, které určitě naleznete v této publikaci.

Na začátku svého psaní jsem si kladl otázku: „Komu má kniha sloužit, jaké skupině včelařů?“, ale již samotný název publikace napovídá, že patří do rukou především začátečníkům. Ti, kdo o včelách už něco vědí, zde rovněž naleznou mnoho praktických návodů ke zlepšení své včelařské činnosti. Věřím, že jim mé postřehy, rady a zkušenosti pomohou najít potěšení a radost ze včelařské praxe.

Jozef Šefčík

Historie chovu včel

Dnešní včely žijí na zeměkouli asi 15 milionů let. Přežily dobu ledovou proto, že se přesunuly do Afriky. Po oteplení, asi před deseti tisíci lety, vedla jejich cesta přes Španělsko směrem na sever Evropy, kde se rozšířily po celém kontinentě, a dále směrem do Asie.

Postupem času včely měnily svá obydlí. Nejdříve žily v různých terénních nerovnostech. V zalesněných plochách jim jako obydlí sloužily hlavně dutiny stromů – brtě, ze kterých lidé, tzv. brtníci, vybírali divoké plásty s medem. Už z dob vypalování pralesů mají včely geneticky zakódováno před kouřem utíkat. Brtníci o této skutečnosti věděli a už tehdy používali různé dýmáky (jednoduché nástroje na vykuřování včel z dutin stromů), aby se dostali k zásobám medu.

Poté, co lidé objevili blahodárné účinky medu, začali stěhovat včely blíže ke svým obydlím. Přechovávali je v hliněných úlech a dřevěných špalcích. Při medobraní se z klátů vylamovaly plásty s medem – voštiny, čímž se vždy včelí voskové dílo poškodilo a včely ho musely opětovně postavit.

Bez hrubého zásahu nebylo také možné včely prohlížet. Švýcarský včelař François Huber proto jako první sestrojil úl s vysunovacími rámký, do nichž stavěly včely plásty a díky nimž bylo možné dovnitř nahlížet.

Od poloviny 18. století se také v Evropě začaly vyrábět různé truhlíkové dělitelné úly. Skutečný rámeček do úlu a také dělicí materií mřížku vynalezl jako první ukrajinský včelař P. I. Prokopovič začátkem 19. století.

V polovině 19. století objevil americký včelař Lorenzo Langstroth tzv. včelí meze-ru. Povšiml si, že pokud ponechá mezi jednotlivými **voskovými plásty**¹ nebo mezi

1 Jako včelařský termín se nejčastěji používá pojem voskový plást. Plást může obsahovat med, pyl nebo včelí vývojová stadia – plod. Prázdný plást se nazývá souš. V podstatě synonymum slova plást je pojem včelí dílo. Slovo plástev je dnes pociťováno jako literární, básnický pojem. Je zpravidla plná medu.